

Kangasalla 15.5.1918
Rakas oma Liisa kultani!

Kiitos rakkaani kirjeestä jonka lähetit Eino Snellmanin mukana. Sanomattomasti ilostuin kun vihdoinkin sain sinustakin jotakin kuulla. Jumalalle kiitos ja ylistys että sinä voit hyvin ja että Jumala armossa ja rakkaudessa on sinuakin pelastanut ja varjellut. Kun oikeen voisimme kiittää siitä että me kaikki olemme säästyneet kaikesta pahasta, me ja meidän omaisemme ja kotimme. niin kiitos ja ylistys taivaalliselle isällemme kaikesta. Monta vaaraa on ollut mutta kaikki on hyvin mennyt. Wiimein olin levoton korvastasi kun Eevan kautta kuulin että sitä taas oli särkenyt, oma kirjeesi jonka kirjoitit pääsiäispäivänä saapui tänne vasta helatorstaina, ja Einon mukana mennyt kirje joka oli kirjoitettu 5 pv touk. saapui tänne eilen 12.5. Eiköhän nyt sentään postin kulku tule vähän joutuisammaksi tästä lähin.

Ollilta sain kanssa 2 kirjettä toinen oli aikaisemmin kirjoitettu, toisen hän oli saanut jonkun T:reelle menevän henkilön mukana, sieltä posti sentään tulee säännöllisemmin. Siiriltä olen myös saanut pitkän kirjeen. Kaikki he ovat hyvin säilyneet jottei mitään ole tapahtunut heille. Sekä Turusta että Salosta olivat punaiset paenneet, jottei kummassakaan ollut taistelua. Tampere sai nähtävästi kaikista kaupungeista kokea kovemman taistelun, mutta ihmeellisesti Jumala varjeli siviili väestöä, hyvin harva niistä menetti henkensä vaikka olisi luullut heidän 17 vuor. kuluessa kuolleen nälkään kun ei tietysti sinne mitään saatu ruokavaroja.

Olli kuuluu nyt johonkin tutkia toimikuntaan ja Eino on jossakin maaherran esitteliänä. Kukaan minun pojistani ei siis ole rintamalla. Martti on kai esikunnan varajohtajana täällä, kauheasti on hänellä työtä on melkein vuorokauden umpeen siellä. Toivottavasti Eeva on sinulle kirjoittanut ja kertonut sieltä, muun muassa että Paavoakin pidettiin vankina 2 vuorokautta mutta pääsi hän ihmeellistä kyllä hengissä sieltä. Jokunen on onnistunut ihmeen kautta pelastua punaisten kynsistä, muiden muassa pastori Niilo Mustala. Hyvin monet Walkeakosken vangituista surmattiin mutta Mustala ja joku toinen pelastuivat. Kyllä Jumala voi pelastaa jalopeurankin kidasta, emme me oikeen ymmärrä miksi sitten niin monta hyvää ja hurskasta on täytynyt joutua rääkättäväksi ja surmatuksi, niin kuin ne

Wehkajärven papitkin ja niin monen moni muu. Oikeen kauhean pöyristyttävää on lukea niiden julmuuksista siellä päinkin. Täällä ympäristössäkin ovat niin kauheasti polttaneet ja rosvonneet ja tappaneet. En luule että Pälkäneellä ja Lempäälässä on tapahtunut murhia mutta sitä enemmän Wesilahdella Hauholla ja Sääksmäellä. Eräänä päivänä huhtik. sai Katri kirjeen Antilalta Ilmajoelta jossa hän sanoi että P. on saanut valtakirjan Ilmajoelle, myöhemmin hän itse kävi täällä ja sanoi että pappilan talo nyt on vuokrattava ja että Katrin taytyy tulla sinne jos ei P. pääse tulemaan, ja ellei on K annettava valtakirja. K. sanoi että hän ei millään tule sinne mutta kirjoitti valtakirjan. Vuokra huutokauppa päätettiin sitte 3 pv touk. ja toivoisivat että P. siksi pääsisi H-istä. Katri kirjoitti siitä heti kun Helsinki oli selvä ja kun oli yli 2 viikkoa aikaa luulimme varmasti että P. pääsee tänne ajoissa sitä ennen. Yhden viikon me sitten kovin odotimme joko P.tä tahi edes kirjettä mutta mitään ei kuulunut. Minä kirjoitin 3 kirjettä Eevalle, Katri ei sitten enää ollenkaan kun vaan odotti P.tä. Wihdoin kirjoitti Antila että hän oli Arajärven kautta lähettänyt sähkösanoman, mutta ei vaan mitään eikä ketään kuulunut. Lyylikin* kovin kiihkeästi odotti Heikkiä.

Wapun päivänä me sitten aivan varmasti odotimme sekä yöllä ennen vappua kun koko päivän. Silmämme olivat yhä maantiellä mutta ei vaan ketään näkynyt. Kun sitten ilta tuli sanoimme että nyt täytyy sitten siirtää odotus huomiseen. Istuimme sanomia lukemassa ja valmistimme maata menoa kun sitten kl. ½ 10 kuulimme kopinaa akkunan alla ja silloin oli P. siellä, 4 kuukauden odotuksen jälkeen. Kyllä me ilostuimme kovasti. Meidän kirjeemme eivät olleet saapuneet, mutta sähkösanoman P. oli saanut. Kun hän ei tiennyt mitään valtakirjasta oli se hänelle hyvin hämärä, ei hän sitten sentään mennyt sinne huutokauppaan, vaan olivat Ilmajokilaiset hyvin pitäneet P.n puolta, joten pappilan vuokraus on hyvin edullinen P.lle. Paavo ja Katri matkustivat sitten sinne helatorstaiksi ja silloin P. saarnasi siellä. Wiipyivät meillä vaan keskiviikko ja torstai päivät perjantaina tulivat kotiin. Kamala se pappila taitaa olla mutta ihmiset olivat olleet hyvin ystävällisiä. Paavo ei voinut viipyä täällä muuta kun sunnuntaiksi. Katri meni nyt hänen kanssaan H-iin. Hänellä on siellä paljon toimitettavaa, muun muassa täytyy hankkia tapeetteja pappilaan siellä on nyt toimitettava täydellinen suuri remontti

kaikissa huoneissa joten he eivät voi muuttaa sinne ennen kuin heinäkuussa saa nähdä jos Paavo silloinkaan vielä voi muuttaa, hänellä kun on kovin paljon työtä koulun siirtämisessä ja eduskuntakin vielä istuu kuinka kauvan, on tietämätöntä. Jos Paavo pääsee tulevat he tänne kotiin perjantaina. Kehotin Katrin jäämään sinne yli helluntain jos ei P. pääse tulemaan tänne. Kuinkahan sinun käy? koska sinä mahdat sieltä päästä tietysti te lopetatte helluntaiks Tuletko sitten tänne vai menetkö H-iin? Kun K tulee kotiin täytyy minun vielä mennä sinne ja koetan olla siellä siksi kun he 1 pv hesäkuuta lähettävät tavaransa Ilmajoelle, jos sitten onnistutaan saamaan vaunua. On tärkeätä että me olemme yhdessä järjestämässä ja jakamassa tavaramme. Silloin täytynee jako sinun tai Eevan olla täällä Jaakon luona. Olen niin odottanut tietoa Siiriltä näihin aikoihinhan hän odottaa pikkustaan, ei ainakaan vielä mitään ole kuulunut, mutta kun sekä posti että sähkö ilmoitukset ovat vaikeita ja hitaita voinee kyllä kaikki jo olla suoritettuna.

Eva aikoo jäädä tänne tai mahdollisesti mennä T:reelle mutta hänen aikansa on kai vasta heinäkuussa. Kerkooviukset** ovat jo menneet ja he aikoovat vähitellen muuttaa sinne. Olisin kyllä antanut heidän jäädä ylös mutta ei Eva tahdo jäädä

*Lyyli Linnove oli Eva Tulenheimon sisar, Heikki hänen miehensä

**Eva Tulenheimo kertoo muistelmissaan: "tri-ins. Kerkovius toi perheensä tänne ja kun huvila oli juuri valmistunut, sijoituivat he sinne, vaikka se silloin oli vaan kesää varten rakennettu ja olikin melko kylmä. He olivat alkujaan riikalaisia, mutta kemisti-tohtorilla oli ollut hyvä paikka kumitehtaassa, joka oli silloin maailmankuulu. Rouva oli hyvin herttainen. Ins. K. oli viimeiseen asti Pietarissa ja jollakin kummalla tavalla hän sai vapaussodan lopulla kuljetettua perheen Saksaan, josta sain sitten rouvalta kortin."